

Mandat przedstawicielski na przykładzie mandatu poselskiego

1. Wprowadzenie

Poruszając kwestię mandatu (łac. *mandatum*), należy spostrzec, że jego pojęcie doktryna definiuje na różne sposoby¹. Dla wielu mandat może być legitymacją, jaką potencjalny obywatel, czyli wyborca, udziela swojemu przedstawicielowi, by ten w jego imieniu sprawował władzę państwową w określonym czasie, zakresie i na określonych zasadach². Mandat może więc być pewnego rodzaju stosunkiem prawno-politycznym na linii wyborca – członek organu przedstawicielskiego, obejmując pełnomocnictwo udzielone przez wyborców do reprezentowania ich w sprawowaniu władzy państwowej³. Pojęcie mandatu może być również rozumiane jako ogół praw i obowiązków senatorskich bądź poselskich, lecz samo pojęcie mandatu jest wielokrotnie uważane za mniej obszerne niż pojęcie statusu reprezentanta.

Jak postrzegają mandat sami parlamentarzyści? Dla nich to służba, przez którą przyjmują dodatkowe obowiązki, od których wolne są pozostałe jednostki⁴.

2. Źródła prawa

Na wstępie należałoby również przybliżyć akty prawne regulujące zakres mandatu poselskiego. Do ich podstaw możemy zaliczyć:

- Konstytucję RP (IV Rozdział). Rozdział ten w artykułach 102–108 stanowi o podstawowych zagadnieniach mandatu, immunitetu parlamentarnego, oraz o niepołączalności stanowisk w czasie jego wykonywania.
- Ustawę z 9 maja 1996 r. O wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz. U. z 2011 r. Nr 7, poz. 29 ze zm.; dalej: ustawa o wykonywaniu mandatu). Zawarty jest w niej

¹ K. Grajewski, *Mandat przedstawicielski – pojęcie i rodzaje*, [w:] *Leksykon prawa konstytucyjnego. 100 podstawowych pojęć*, red. A. Szmyt, Warszawa 2010, s. 256.

² *Idem*, *Status prawny posła i senatora*, Warszawa 2006, s. 15.

³ B. Banaszak, *Mandat przedstawicielski*, [w:] *Słownik wiedzy o sejmie*, red. A. Preisner, Warszawa 2001, s. 82.

⁴ K. Grajewski, *Status prawny...*, s. 15.

podstawowy katalog praw i obowiązków posła i gwarancji prawidłowego wykonywania mandatu.

- Ustawę z 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 182, poz. 112 ze zm.; dalej Kodeks wyborczy). Przepisy o wygaśnięciu mandatu mają istotny wpływ na całokształt wykonywania mandatu przedstawicielskiego.
- Regulamin Sejmu RP z 30 lipca 1992 r. (M.P. z 2009 r. nr 5, poz. 47 ze zm.). Jest on aktem wewnętrznym, opisującym zasady funkcjonowania Sejmu, są w nim zawarte przepisy określające, jak ma wyglądać wykonywanie uprawnień poselskich na posiedzeniach izby, komisji, wynikają z niego również procedury powoływania organów Sejmu.

3. Koncepcje mandatu

Polski konstytucjonalizm wyróżnia dwie koncepcje mandatu parlamentarnego.

Koncepcją pierwszą, która powstała wcześniej, jest koncepcja **mandatu imperatywnego**, drugą zaś jest koncepcja mandatu wolnego, zwanego przedstawicielskim. Historia pokazuje nam, że obie koncepcje mandatowe wzajemnie się wykluczają, gdyż w każdej z nich podstawą były inne założenia. Nie ukrywajmy jednak, że obie te koncepcje występują w polskim prawie naprzemiennie.

Mandat imperatywny, który bywa nazywany również mandatem **limitatywnym**, **związanym** bądź też **ograniczonym** traktuje deputowanego jako reprezentanta tych obywateli, którzy go wybrali, co oznacza dla niego zależność bezpośrednią od wyborców.

Deputowany, który *de facto* reprezentuje interesy „swoich” wyborców, jest związany ich wolą, co wyraża się w instytucji nakazów i zakazów, do których realizacji jest zobowiązany prawnie⁵.

Jeśli deputowany nie realizuje obowiązków wobec „swoich” wyborców, tzn. nie realizuje zadań postawionych przed nim przez ludzi głoszących na niego, może zostać pociągnięty do odpowiedzialności, co objawia się jego odwołaniem przed upływem kadencji.

Na jego miejsce może pojawić się nowy reprezentant, który, tak jak jego poprzednik, będzie musiał realizować obowiązki nałożone na niego przez wyborców.

Mandat wolny zakłada, że deputowany reprezentuje cały zbiorowy podmiot (naród), co oznacza, iż nie jest wyłącznie reprezentantem konkretnej grupy osób, która na niego głosowała. Nie istnieje tutaj zależność prawna między deputowanym a wyborcami. Co za tym idzie dla deputowanego? Niezależność, swoboda. Nie może też zostać odwołany przez wyborców. Nie występuje również instytucja instrukcji bądź nakazów,

⁵ *Idem, Mandat przedstawicielski...*, s. 257.

według których deputowany miałby postępować tak, żeby zaspokajać wyborców. Ma on postępować według ogólnie przyjętego dobra społecznego, które nie zawsze pokrywa się z wolą ludzi.

Mandat wolny wyróżniają trzy podstawowe cechy. Postaram się przybliżyć każdą z osobna:

Nieodwoływalność – jest to zasada, według której wyborcy nie mogą odwołać deputowanego przez doprowadzenie do wygaśnięcia jego mandatu. Jest to konsekwencja braku odpowiedniej konstrukcji prawnej, która zapewniałaby taką możliwość⁶, co wynika zapewne z niezwiązania deputowanych jakąkolwiek instytucją instrukcji czy też nakazów, przez co przy braku ich wykonywania, wyborca nie może rozliczyć reprezentanta.

Jedynym wyjątkiem od tej zasady przy odwołaniu lub pozbawieniu mandatu jest art. 107 Konstytucji.

Uniwersalność – zasada czy też cecha ta wiąże się z powiązaniem każdego posła z ogółem wyborców w całym państwie, niezależnie od tego, w jakim okręgu wyborczym poseł został wybrany. Jest on zobowiązany do reprezentowania interesów całego narodu. Chodzi więc tutaj o reprezentowanie całego zbiorowego podmiotu suwerenności.

Niezależność – zasada ta oznacza, że deputowany niezwiązany żadnymi nakazami, dyrektywami czy też instrukcjami ma sprawować swój mandat niezależnie⁷. Co więcej, deputowany nie może być związany interesami własnej partii, którą reprezentuje⁸.

4. Prawa i obowiązki wynikające z mandatu

Rozdział I ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora zawiera dyrektywę wykonywania mandatu. Są one prawami i obowiązkami, którym podlega poseł. Ponadto uzupełniają je pozostałe rozdziały tej ustawy oraz inne akty prawne.

Do podstawowych obowiązków poselskich należy kierowanie się dobrem narodu. Zasada ta wynika wprost z Konstytucji, a mianowicie z art. 104 ust. 1 mówiącego: „Posłowie są przedstawicielami narodu. Nie wiążą ich instrukcje wyborców”, oraz z ustawy o wykonywaniu mandatu, a dokładnie z art. 1 ust. 1 tejże ustawy mówiącego: „Posłowie i senatorowie wykonują swój mandat, kierując się dobrem narodu”.

Dzięki tym regulacjom wyborcy ani inne instytucje nie mają możliwości wpływania na wolną wolę swoich przedstawicieli. Nie mogą im być wydawane instrukcje ani przez obywateli, ani też nawet przez ich partie. Oczywiście suweren ma możliwość oceny pracy

⁶ B. Banaszak, M. Jabłoński, *Konstytucyjna koncepcja mandatu posła i senatora a gwarancje jego wykonywania na gruncie ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora*, „Przegląd Sejmowy” 2000, nr 1, s. 82.

⁷ K. Grajewski, *Mandat przedstawicielski...*, s. 260.

⁸ B. Banaszak, M. Jabłoński, *Konstytucyjna koncepcja...*, s. 82.

posła, ale dopiero po wygaśnięciu mandatu jego kadencji. Nie zwalnia to jednak posła od konieczności kontaktów ze swoimi wyborcami oraz z rzetelnego informowania ich o swojej pracy i jej rezultatach. Należy to bowiem do podstawowych obowiązków poselskich, mówi o tym art. 1 ust. 2 ustawy o wykonywaniu mandatu. Poseł w swojej działalności oczywiście powinien brać pod uwagę opinie, postulaty oraz wnioski wyborców – wynika to z art. 21 ust. 1, jednak nie jest to dla niego wiążące. Ponadto poseł posiada obowiązek tworzenia swoich biur poselskich w celu ułatwienia jego kontaktu z wyborcą oraz ma możliwość interwencji poselskiej.

Do kolejnych obowiązków posła należy złożenie ślubowania poselskiego. Jego treść określa art. 2 ust. 1 ustawy o wykonywaniu mandatu. Owe ślubowanie jest koniecznością do rozpoczęcia pełnienia mandatu, chociaż nie jest ono samo w sobie wymogiem do nabycia mandatu.

Kolejnym z obowiązków posła jest obecność oraz czynny udział w pracach zarówno izby, jak i komisji.

Każda nieobecność musi być usprawiedliwiona na piśmie, katalog możliwych powodów nieobecności posła z koniecznością ich usprawiedliwienia wyraża art. 7 regulaminu sejmu, a inny powód skutkuje takimi samymi konsekwencjami jak nieobecność nieusprawiedliwiona. Nieusprawiedliwiona nieobecność skutkuje obniżeniem uposażenia oraz diety poselskiej.

Szczegółowe prawa posła są określone w art. 14 ust. 1 ustawy o wykonywaniu mandatu, w przepisie tym został wymieniony katalog, który przysługuje każdemu zasiadającemu w izbie, natomiast należy, że nie wyczerpuje on wszystkich przysługujących posłom praw i jest jedynie przepisem przekrojowym. Świadczy o tym fakt, iż ustawodawca sam używa sformułowania, że są to prawa, więc nie jest to katalog zamknięty.

Kolejnym podstawowym prawem każdego posła jest możliwość zrzeszania się w ramach kół poselskich. W ich skład musi wchodzić co najmniej trzech posłów z klubów parlamentarnych, natomiast aby założyć klub parlamentarny, potrzebnych jest piętnastu posłów. Posłowie i senatorowie mają również możliwość zrzeszania się ponad izbą w postaci kół i klubów parlamentarnych, w ich skład musi wchodzić odpowiednio przynajmniej trzech posłów i trzech senatorów bądź piętnastu posłów i trzech senatorów.

Ustawa o wykonywaniu mandatu posła i senatora wymienia również inne prawa i obowiązki. Posiadają one, odmiennie od tych w izbie, katalog zamknięty znajdujący się w art. 19–24 ustawy o wykonywaniu mandatu. Możemy je roboczo określić jako zadania terenowe.

Właściwy wydawałby się tutaj podział na dwa podstawowe zadania, a mianowicie udział w funkcji kontrolnej sejmu przez prawo do informacji oraz dostęp do materiałów

instytucji zarówno samorządowych, jak i państwowych, co wynika z art. 19 ustawy o wykonywaniu mandatu. Należy zwrócić ponadto uwagę na możliwość uczestniczenia przez posła w sesjach rad gmin powiatów i województw w swoim okręgu, gdzie został wybrany bądź też gdzie posiada swoje biuro poselskie. Drugim z obowiązków wynikających z tych przepisów jest wymóg kontaktu z wyborcami przez interwencje poselskie, informowanie o swoich działaniach, oraz szeroko rozumianą „wszechstronną pomoc”.

5. O odpowiedzialności prawnej posła

Mówiąc o pojęciu odpowiedzialności posła, trzeba oczywiście powiedzieć o immunitecie. Jest to nieodłączny element nabyty przez deputowanego wraz z uzyskaniem mandatu poselskiego. Przez jego istotę rozumiemy sytuację, gdy odpowiedzialność prawna parlamentarzysty jest wyłączona.

Immunitet ma za zadanie umożliwić parlamentarzystom swobodne sprawowanie władzy. Instrument ten pozwala na to, by parlamentarzysta był osobą niezależną i by żadne czynniki obce nie miały wpływu na podejmowane przez niego decyzje. Należy też pamiętać, że immunitet ma gwarantować swobodne sprawowanie mandatu, nie zaś stawiać parlamentarzystę w pozycji uprzywilejowanej.

Doktryna wyróżnia dwa rodzaje immunitetów: **immunitet formalny** oraz **immunitet materialny**.

Immunitet materialny

Immunitet materialny zapewnia trwałą ochroną posiadaczowi. Oznacza to, że osoba posiadająca taki immunitet jest wyłączona od odpowiedzialności nawet po ustaniu mandatu.

Cechuje go bardzo silna ochrona parlamentarzysty ze względu na wyłączenie jego karalności nawet w sytuacjach, w których analogiczne popełnienie pociągałoby zwykłego obywatela do odpowiedzialności karnej.

Immunitet formalny

Immunitet ten przysługuje od dnia ogłoszenia wyników wyborów do dnia ukończenia kadencji.

Różnicą między immunitetem materialnym a immunitetem formalnym jest to, że przy immunitecie formalnym karalność za czyny nie jest wyłączona, lecz poseł może zostać pociągnięty do odpowiedzialności tylko po uprzedniej zgodzie jego samego bądź Sejmu. Ciekawym aspektem jest to, że immunitet ten obejmuje też swym zasięgiem czyny popełnione przed jego uzyskaniem.

Możemy wyróżnić trzy rodzaje odpowiedzialności: **odpowiedzialność regulaminową**, **odpowiedzialność porządkową** oraz **odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu**.

Odpowiedzialność regulaminowa jest to odpowiedzialność posła za niedopełnienie bądź naruszenie obowiązków poselskich, lub jest to postępowanie przeciwko posłowi za naruszenie, niedopełnienie obowiązków w sferze działalności gospodarczej czy też za składanie fałszywych oświadczeń majątkowych.

Odpowiedzialność porządkowa występuje w przypadku postępowania przeciwko posłowi, który zachowywał się nienależycie podczas obrad Sejmu. Szczególną odpowiedzialność rodzą dwa przypadki:

- zachowanie posła, które jest naganne w stopniu powodującym konieczność wykluczenia go z obrad na podstawie art. 175 ust. 5 regulaminu Sejmu,
- uniemożliwienie przez posła pracy Sejmu lub jego organów, zwłaszcza jeśli konieczne jest dwukrotne przywołanie posła „do porządku” przez Marszałka Sejmu (art. 175 ust. 4 regulaminu Sejmu).

Odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu jest to szczególny rodzaj odpowiedzialności, który jest określony konstytucyjnie (art. 107 Konstytucji).

6. Kilka słów o warunkach wykonywania mandatu

Podejmując się opisu tego zagadnienia, należałoby postawić przede wszystkim pytanie: co dają nam przepisy, których zadaniem jest ukazanie, co dokładnie określają warunki sprawowania mandatu? Czy ważniejsze jest zapewnienie posłowi niezależnego sprawowania mandatu przy jednoczesnym uwzględnieniu interesu publicznego? Czy też ważniejsze dla samego posła jest odpowiednie zabezpieczenie materialnego statusu, by poseł przyjął tzw. status posła zawodowego.

Jest to sytuacja, w której poseł odrzuca swoje inne obowiązki i skupia się tylko na pracy parlamentarzysty. Przepisy nie zobowiązują jednak samych zainteresowanych do takiego postępowania, pozostawiając im pełną swobodę decyzji.

Postaram się teraz przybliżyć warunki wykonywania mandatu poselskiego, czyli przywileje oraz obowiązki i ograniczenia.

Przywilejami są:

- a) Uposażenie poselskie, jest ono wynagrodzeniem posła z tytułu pełnienia mandatu. Poseł nabywa do niego prawo od chwili pierwszego posiedzenia sejmu, w przypadku jeżeli poseł uzyskał mandat w czasie kadencji, nie przysługuje mu wyrównanie od jej początku, tylko od momentu uzyskania mandatu. Wysokość wynagrodzenia

poselskiego wynika z ustawy o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe.

Dodatkowy dochód poseł otrzymuje, jeśli pełni inne funkcje parlamentarne. Jednak te dodatki nie mogą stanowić więcej niż trzydzieści pięć procent podstawowego uposażenia. Okres pobierania uposażenia poselskiego wliczany jest do stażu pracy. Istnieją jednak przypadki, w których posłowi nie należy się parlamentarne uposażenie. Są nimi sytuacje takie jak: gdy nie korzysta z bezpłatnego urlopu u dotychczasowego pracodawcy na czas sprawowania mandatu poselskiego czy też prowadzi sam bądź w formie spółki działalność gospodarczą, czy też nie zawiesił prawa do emerytury bądź renty. Ma to na celu, aby posłowie stawiali się posłami zawodowymi, a praca w parlamencie była ich jedynym obowiązkiem na czas pełnienia mandatu.

- b) Dieta parlamentarna jest przeznaczona na pokrycie kosztów poniesionych przez posła na wykonywanie swoich obowiązków, jej wymiar wynosi 25 procent uposażenia miesięcznego.
- c) Posłowi przysługuje również odprawa. Są trzy podstawowe rodzaje odpraw: pierwsza wynikająca z kodeksu pracy, jeżeli poseł umrze w czasie trwania mandatu, i dwie wynikające z ustawy o wykonywaniu mandatu, w związku z zakończeniem pełnienia mandatu i niewybraniem na kolejną kadencję. Są to trzy miesięczne uposażenia. Jeśli poseł przechodzi na emeryturę, przysługuje mu trzykrotność miesięcznego uposażenia, a jeśli na rentę - jedno miesięczne uposażenie.
- d) Przywileje socjalne. Możemy tutaj scharakteryzować ich dwa rodzaje. Pierwszym z nich jest przywilej zarówno dla posłów, jak i ich rodzin korzystania z opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych, natomiast drugim jest możliwość korzystania z funduszu świadczeń socjalnych.
- e) Szczególna ochrona stosunku pracy – polega ona na tym, że pracodawca zobowiązany jest udzielić posłowi na jego wniosek bezpłatnego urlopu na czas sprawowania swojego mandatu oraz na trzy miesiące po jego wygaśnięciu.
- f) Innymi przywilejami poselskimi są: wsparcie w pracy posła ze strony zarówno Prezydium, jak i Kancelarii Sejmu. Posłowi przysługują między innymi darmowe przejazdy środkami komunikacji oraz bezpłatne otrzymywanie druków sejmowych.

Obowiązki i ograniczenia to:

- a) Zasada *incompatibilitas* jest jedną z najważniejszych zasad funkcjonowania mandatu poselskiego, wymieniana wśród podstawowych zasad mandatu parlamentarnego. Istotą tego ograniczenia jest, aby poseł sprawujący swój mandat był faktycznie niezależny, a także by ograniczał możliwości wykorzystywania swojej pozycji do celów prywatnych. Naruszenie tej zasady może skutkować nawet utratą mandatu.

Podstawą wywodzenia tej zasady są art. 102, 103 i 107 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz ustawa o wykonywaniu mandatu.

- b) Składanie oświadczeń majątkowych – obowiązek ten wynika z art. 35 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora. Przewiduje on następujące terminy na złożenie oświadczenia: pierwsze z nich poseł ma obowiązek złożyć do dnia ślubowania, kolejne do 30 kwietnia na stan z 31 grudnia roku ubiegłego i na 1 miesiąc przed zarządzeniem nowych wyborów do sejmiku.
- c) Rejestr korzyści. Został on utworzony na podstawie art. 35a ustawy o wykonywaniu mandatu. Rejestr prowadzi Marszałek Sejmu. Posłowie zobowiązani są, przy zachowaniu „największej staranności” oraz kierując się „najlepszą wiedzą”, zgłaszać do rejestru następujące informacje:
- o wszystkich stanowiskach i zajęciach wykonywanych zarówno w administracji publicznej, jak i w instytucjach prywatnych, z których tytułu pobierają wynagrodzenie, oraz pracy zawodowej wykonywanej na własny rachunek;
 - o faktach materialnego wspierania działalności publicznej prowadzonej przez zgłaszającego;
 - o darowiznie otrzymanej od podmiotów krajowych lub zagranicznych, jeżeli jej wartość przekracza 50% najniższego wynagrodzenia pracowników za pracę, obowiązującego w grudniu roku poprzedzającego, określonego przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej na podstawie Kodeksu pracy;
 - o wyjazdach krajowych lub zagranicznych niezwiązanych z pełnioną funkcją publiczną, jeżeli ich koszt nie został pokryty przez zgłaszającego lub jego małżonka, albo instytucje ich zatrudniające bądź partie polityczne, zrzeszenia lub fundacje, których są członkami;
 - o innych uzyskanych korzyściach, o wartościach większych niż wskazane w pkt 3, niezwiązanych z zajmowaniem stanowisk lub wykonywaniem zajęć albo pracy zawodowej, o których mowa w pkt 1.

Dodatkowo należy zgłaszać informacje o udziale w organach fundacji, spółek prawa handlowego lub spółdzielni, nawet wówczas, gdy z tego tytułu nie pobiera się żadnych świadczeń pieniężnych. Rejestr Korzyści jest jawny, a publikuje się go raz do roku. Ujawnienie informacji w Rejestrze nie zwalnia z innej odpowiedzialności, np. jeśli przyjęcie przez posła darowizny było niedopuszczalne na podstawie innych przepisów⁹.

⁹ *Organizacja i funkcje Sejmu – przewodnik poselski*, red. M. Królikowski, W. Odrowąż-Sypniewski, Warszawa 2011, s. 45–46.

7. Czas trwania mandatu poselskiego

Osobne omówienie „czasu trwania mandatu poselskiego” (zwrot zastosowany w art. 105 ust. 1 Konstytucji), a więc określenie, kiedy się go nabywa, a kiedy traci, jest konieczne, ponieważ zasady dotyczące tego zagadnienia częściowo odbiegają od podstawowych uregulowań w zakresie początku i końca kadencji Sejmu. Oznacza to, że chociaż czas trwania mandatu powiązany jest z kadencją Sejmu, to określając go, należy wziąć pod uwagę także inne przepisy.

Terminy związane z kadencją określone są w art. 98 ust. 1 Konstytucji RP. Zgodnie z treścią tego przepisu Sejm wybierany jest na okres 4 lat. Kadencja rozpoczyna się z dniem zebrania się Sejmu na pierwsze posiedzenie i trwa do dnia poprzedzającego dzień zebrania się Sejmu następnej kadencji. Odmiennie uregulowana jest kwestia nabycia mandatu poselskiego. Przyjmuje się, że dla nabycia mandatu szczególnie istotny jest dzień wyborów, ponieważ wtedy wyborcy powierzają nowo wybranemu posłowi upoważnienie (pełnomocnictwo) do reprezentowania ich w parlamencie. Nie oznacza to jednak, że już od dnia wyborów zwycięscy kandydaci do Sejmu nabywają pełnię praw i obowiązków posła. Przepisy prawa wyróżniają następujące „etapy” odnoszące się do nabywania poszczególnych elementów mandatu poselskiego:

- moment uzyskania przez posła jednego z przywilejów immunitetowych (tzw. immunitetu formalnego) stanowi dzień ogłoszenia wyników wyborów (art. 105 ust. 2 Konstytucji); przyjmuje się, że jest to dzień ukazania się Dziennika Ustaw, w którym zamieszczono obwieszczenie Państwowej Komisji Wyborczej o wynikach wyborów do Sejmu,
- początek sprawowania mandatu, a więc wykonywania praw i obowiązków przysługujących posłowi (poza objęciem immunitetem formalnym), którym jest moment złożenia ślubowania poselskiego (wynika z art. 104 ust. 2 Konstytucji),
- nabycie prawa do uposażenia poselskiego, które następuje od pierwszego posiedzenia Sejmu (art. 25 ust. 1 ustawy o wykonywaniu mandatu), chyba że poseł składa ślubowanie poselskie w późniejszym terminie¹⁰.

Przesłanki wygaśnięcia mandatu poselskiego wymienia enumeratywnie art. 247 ustawy Kodeks wyborczy. Należą do nich :

- śmierć posła;
- utrata prawa wybieralności lub nieposiadania go w dniu wyborów;
- pozbawienie mandatu prawomocnym orzeczeniem Trybunału Stanu;
- zrzeczenie się mandatu;

¹⁰ *Ibidem*, s. 24.

- zajmowanie w dniu wyborów stanowiska lub funkcji, których stosownie do przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej albo ustaw nie można łączyć z mandatem posła, z zastrzeżeniem przepisu § 3;
- powołanie w toku kadencji na stanowisko lub powierzenie funkcji, których stosownie do przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej albo ustaw nie można łączyć ze sprawowaniem mandatu posła;
- wybór w toku kadencji na posła do Parlamentu Europejskiego.

Ponadto Kodeks wskazuje również, że jeśli poseł odmówi złożenia ślubowania, jego mandat również wygasa. Inną przesłanką z takim samym skutkiem jest „jeżeli nie złoży on Marszałkowi Sejmu, w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej wyników wyborów do Sejmu, oświadczenia o złożeniu rezygnacji z zajmowanego stanowiska lub pełnionej funkcji” – mówi o tym art. 247 § 3.

8. Zakończenie

Zagadnienie mandatu poselskiego wymaga dalszych badań, jest to szeroka i wielowątkowa kwestia. Artykuł ten jest jedynie przyczynkiem do dalszych prac w sferze badań pojęcia mandatu. Mam tutaj na myśli szeroko pojętą kwestię przedstawicielstwa narodu przez polityków. Dotyczy to zarówno reprezentacji suwerena w Sejmie i Senacie, jak i w radach gmin oraz powiatów.